

Vergelijking acht domeinen van kwaliteit van bestaan van Verdugo en Schalock en Hooi op je vork

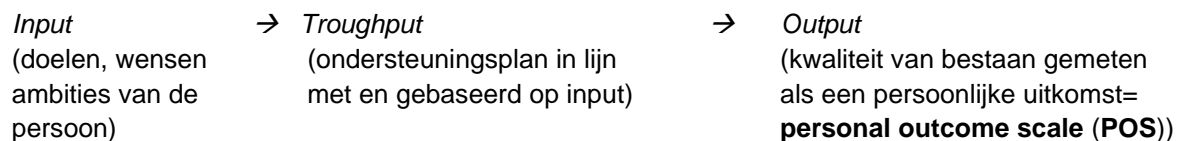
Personal Outcome Scale, Support Intensity Scale en Hooi op je vork.

SIS in het kort en positie POS

De Supports Intensity Scale (SIS) is een meetinstrument om op gestandaardiseerde, betrouwbare en valide wijze de intensiteit van ondersteuningsbehoeften in kaart te brengen. De SIS is gebaseerd op de acht domeinen van de kwaliteit van bestaan van Schalock en Verdugo (2002). Deze domeinen zijn uitgebreid onderzocht en gevalideerd in een aantal interculturele onderzoeken (Jenaro et al., 2005; Schalock et al., 2005). Nader onderzoek (Schalock, 2007) heeft aangetoond dat er onder deze acht domeinen drie hoofdfactoren in kwaliteit van bestaan te onderscheiden zijn: onafhankelijkheid, sociale participatie en welbevinden. De acht domeinen zijn:

1. Emotioneel welbevinden	(Welbevinden)
2. Interpersoonlijke relaties	(Sociale participatie)
3. Materieel welbevinden	(Welbevinden)
4. Persoonlijke ontplooiing	(Onafhankelijkheid)
5. Lichamelijk welbevinden	(Welbevinden)
6. Zelfbepaling	(Onafhankelijkheid)
7. Sociale inclusie / erbij horen	(Sociale participatie)
8. Rechten	(Sociale participatie)

Er is een traject van drie stappen, die een cyclisch verband hebben (jaarlijkse cyclus):

De input gaat via een gestructureerd interview. De afname gebeurt door getrainde personen.

Hooi op je vork in het kort

Hooi op je vork is gebaseerd op de volgende uitgangspunten (Van Belle & Zadoks, 2005):

1. Streven naar maximale autonomie: de cliënt geeft zoveel mogelijk zelf vorm aan zijn leven en zijn toekomst en heeft de regie over zijn eigen leven.
2. De gevolgen van een hersenletsel zijn van invloed op alle gebieden van het leven.
3. Dé waarheid bestaat niet ieders inbreng is waardevol.
4. Uitgaan van de mogelijkheden, van wat er wel is en hoe iets wel kan.
5. Zowel het leven van voor het hersenletsel als daarna is belangrijk.

Hooi op je vork kent twee fasen: Ontdekken (beeldvorming) en Ontwikkelen (werken met doelen).

In de fase Ontdekken wordt informatie verzameld over de cliënt (wie is hij, wat kan hij) en over zijn leven (hoe ziet zijn leven eruit, wat wil hij). In de fase Ontwikkelen worden wensen uitgewerkt in een actieplan, met concrete doelen en evaluatieafspraken.

In beide fasen wordt gewerkt met leefgebieden, waarvan onderzoek heeft uitgewezen dat ze relevant zijn voor de kwaliteit van leven die een cliënt ervaart. De leefgebieden worden gebruikt als hulpmiddel om met elkaar in gesprek te komen en informatie te verzamelen over het leven.

De twaalf leefgebieden zijn: uiterlijk, gezondheid, familie/relaties, seksualiteit/intimiteit, sociale contacten, Werk/dagbesteding/opleiding, financiën/administratie, vrijetijdsbesteding, woonomgeving en huishouden, toekomstzekerheid, onafhankelijkheid/eigen regie en zingeving.

Vergelijking

Overeenkomsten

- Beide benaderingen richten zich op de persoon zelf en gaan er vanuit dat voor mensen met een beperking hetzelfde geldt als voor ieder mens, namelijk dat eigen invloed op keuzes het welbevinden en de kwaliteit van bestaan bevordert. De cliënt is betrokken bij de totstandkoming van zijn begeleidingsplan en bepaalt zelf wat voor hem belangrijk is.
- De ondersteuning is gebaseerd op een dialoog en stelt de persoon zelf centraal.
- De uitkomsten worden gebruikt om de ondersteuning verder te verbeteren. Er is sprake van methodisch werken, waarin de cirkel van Deming herkenbaar is (plan – do – check – act).
- Beide benaderingen zijn gebaseerd op een visie op kwaliteit van bestaan. Hooi op je vork werkt met leefgebieden waarvan onderzoek heet uitgewezen dat ze relevant zijn voor de kwaliteit van bestaan zoals mensen die ervaren. De SIS/POS werkt met acht relevant domeinen voor de kwaliteit van bestaan. Tussen deze domeinen zijn overeenkomsten maar in de wijze waarop ze gehanteerd worden zitten ook verschillen.

Verschillen

- De SIS stelt normen op gebied van kwaliteit van bestaan, namelijk onafhankelijkheid, participatie en welbevinden. Hooi op je vork vermeldt in de uitgangspunten wel onafhankelijkheid (eigen regie) maar doet geen uitspraak over het belang van participatie en stelt geen normen op gebied van welbevinden. De criteria voor kwaliteit van bestaan worden bij Hooi op je vork meer aan de cliënt zelf overgelaten dan bij de SIS/POS. Alhoewel de uitkomsten van de POS altijd wel gerelateerd worden aan de mening over zijn kwaliteit van bestaan van de cliënt zelf .
- De SIS/POS is ontwikkeld voor mensen met een verstandelijke beperking. Hooi op je vork is speciaal ontwikkeld voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel. Het wordt ook veel gebruikt voor mensen met lichamelijke of meervoudige beperkingen.
- Hooi op je vork gaat uit van de beleving en wensen van de persoon zelf. De SIS/POS legt meer nadruk op het sociale netwerk van de cliënt, die vanaf het begin worden betrokken bij het geven van informatie en het formuleren van doelen, wensen en ambities. Hooi op je vork maakt expliciet onderscheid tussen de feitelijke situatie en de beleving van de betrokkenen, en gaat uitgebreid in de op 'kleine wensen' en de vraag achter de vraag.
- Hooi op je vork heeft veel aandacht voor de wijze waarop de informatie wordt verzameld (dialoog of trialoog met de cliënt en indien gewenst diens ouders/partner/kinderen en professional) en voor de vraag achter de vraag. De SIS/POS gaat ook in gesprek met cliënt en familie en mag alleen door gekwalificeerde medewerkers worden afgenomen. Hierbij wordt niet gekeken naar de vraag achter de vraag. Iedereen die kennis van de gevolgen van hersenletsel heeft mag en kan met Hooi op je vork werken, waarbij de ervaring leert dat medewerkers wel minimaal op niveau 3 moeten functioneren. Maar ook mensen met NAH en naasten kunnen zelf met Hooi op je vork werken.
- De invulling van de domeinen respectievelijk leefgebieden verschilt. Bij de SIS zijn de domeinen uitgewerkt in items die relevant zijn voor de kwaliteit van bestaan, bij Hooi op je vork worden suggesties gedaan voor gespreksonderwerpen, maar bepaalt de persoon zelf welke items relevant zijn voor zijn kwaliteit van bestaan.

Conclusie

Er zijn veel raakvlakken tussen de SIS/POS en Hooi op je vork, die het de moeite waard maken om beide benaderingen meer in te detail met elkaar te gaan vergelijken en te onderzoeken waar ze aanvullend zouden kunnen zijn. De verschillen tussen beide methodieken lijkt ook samen te hangen met het verschil tussen de sector VG enerzijds en de sector LG/MG en daarin specifiek cliënten met niet-aangeboren hersenletsel anderzijds.

Als bijlage is een rechtstreekse 'vergelijking' tussen de domeinen en leefgebieden opgenomen.

Patty van Belle en Judith Zadoks
September 2008, aangepast april 2019

Bijlage 1

Domeinen Schalock en leefgebieden Hooi op je vork

De verschillende gebieden zijn niet goed te vergelijken omdat ze verschillend van aard zijn. Hieronder toch een grove 'vergelijking' om aan te tonen dat de domeinen van Schalock allemaal aan de orde komen in de systematiek van de leefgebieden van Hooi op je vork.

Hoofdfactoren Schalock	Domeinen Schalock	Leefgebieden Hooi op je vork
Welbevinden	1 Emotioneel welbevinden	- Gezondheid (bestaat uit fysieke en psychische gezondheid) Komt steeds terug in de beleving van de cliënt van verschillende leefgebieden.
	2 Lichamelijk welbevinden	- Gezondheid
	3 Materieel welbevinden	- Woonomgeving en huishouden - Financiën en administratie
Sociale participatie	4 Interpersoonlijke relaties	- Familie en relaties - Seksualiteit en intimiteit
	5 Sociale inclusie/erbij horen	- Sociale contacten - Woonomgeving en huishouden - Werk, dagbesteding, opleiding - Vrijtijdsbesteding
	6 Rechten	- Onafhankelijkheid/eigen regie
Onafhankelijkheid	7 Zelfbepaling	- Onafhankelijkheid/eigen regie - Toekomstzekerheid
	8 Persoonlijke ontplooiing	- Zingeving - Werk, dagbesteding, opleiding - Huishouden